

Prvi dan simpozija je bil posvečen predstavitvi pomembnejših središč in pregledu njihovega gradiva. Predstavljeni so bili: izkušnje v nemškem in avstrijskem prostoru, italijanski dnevniški arhiv v Pieve Santo Stefano, kjer je zbranih več kot 3.500 avtobiografij iz vse Italije, zbiranje in preučevanje avtobiografskih materialov na Norveškem, središče za dokumentacijo vsakdanjega življenja na univerzi Sussex v Brightonu, avtobiografski arhivi v Franciji, arhiv ljudskega pisanja v Trentu in nazadnje še delovanje na Finskem. Govor je bil o organizacijskih vidikih tovrstnih arhivov, o načinih pridobivanja gradiva ter spodbujanja k ustvarjanju ljudske pisne dokumentacije kot tudi o etičnih problemih in posebnem odnosu, ki se pri tem delu vzpostavlja med avtorji dokumentacije in zbiralci le-te. Drugi dan so bili na vrsti teoretični in metodološki posegi, ki so obravnavali uporabnost sive dokumentacije z vidika posameznih strok (atropologije, zgodovine, jezikoslovja in literature), in okrogla miza o napredovanju študijskih prizadevanj na področju ljudskega pisanja.

Naša navzočnost na simpoziju je bila spoznavnega značaja, v skladu z zamisljivo o sistematičnejšem zbiranju tovrstnega gradiva tudi pri nas in o ustanovitvi primorskega (tudi zamejskega) arhiva ljudskega pisanja. Z njim bi prispevali k ohranitvi in ovrednotenju dokumentacije, ki zaradi zasebnosti uhaja kontroli uradnih arhivskih ustanov in se zaradi tega pogostokrat izgublja. Predvsem pa bi na ta način spodbudili razvoj v našem zgodovinopisju še premalo uveljavljenih študijskih smeri, kot so preučevanje miselnosti in subjektivnih odnosov do zgodovinskega dogajanja. To gradivo je torej lahko zelo koristno pri izčiščevanju podobe o naši preteklosti, prav posebno vrednost pa lahko ima za razumevanje zgodovine in vsestranske stvarnosti slovenskega obmejnega in zamejskega prostora. Dovolj je, da pomislimo na problematiko etničnega oziroma narodnega in kulturnega značaja, ki je tako globoko zaznamovala primorsko življenje in izbire skupnosti ter posameznikov. Še prej pa na dejstvo, da so bili Slovenci (in Hrvati) pod fašizmom dolgo prisiljeni k vsestranskemu molku in da ostajajo potemtakem dokumenti ljudskega pisanja s svojimi intimnimi vsebinami in ustna pričevanja največkrat edini in vsekakor najbolj neposredni pričevalci doživljanja tistega časa.

Maja Illich

PETI MEDITERANSKO ETNOLOŠKI POLETNI SIMPOZIJ V PIRANU, 14. 9. do 18. 9. 1998.

Maona je ime za vrsto čolnov, ki so stoletja rezali valove v jadranskih pristaniščih. Z njimi so mornarji z vseh strani sveta prinašali novice in opisovali domačinom lepote tujih krajev. Letos so prišli iz vseh koncev Evrope priznani in uveljavljeni strokovnjaki, pred-

stavniki različnih univerz in inštitutov na znanstveni simpozij v Piran, natančneje v klub Maona, najodmevnejši mednarodni projekt slovenske etnologije in antropologije. S seboj so prinesli aktualne navosti v stroki in primerjali dosežke med seboj.

Na letošnjem petem, jubilejnem simpoziju je sodelovalo okoli 60 udeleženk in udeležencev, med njimi vrsta uglednih domačih in tujih znanstvenikov: iz Slovenije Borut Telban in Milan Bufon, iz Hrvaške Lidija Nikočević in Lada Čale Feldman, iz Avstrije Gabriele Rasuly-Paleczek, Olaf Bockhorn in Jana Salat, iz Nemčije Heidrun Friesse, iz Švice Pierre Centlivres, iz Izraela Dan Rabinowitz in iz Velike Britanije Nigel Rapport. Na simpoziju so sodelovali tudi dodiplomski in podiplomski študentje z ljubljanske Filozofske fakultete (oddelek za etnologijo in oddelek sociologije kulture), Fakultete za podiplomski humanistični študij (ISH) ter podiplomski študentje s tujih univerz, ki so jih s seboj pripeljali povabljeni predavatelji.

Našteti strokovnjaki so v petih delovnih dneh v referatih predstavili svoje raziskovalno delo. Dopoldan so po dva ali trije predavali o določeni tematiki, nato pa se je razživila burna diskusija med udeleženci simpozija. Popoldanske delavnice, ki so se navezovalе na določeno temo, so bile namenjene predvsem študentom.

V ponedeljek, 14. septembra je 5. Mediteransko etnološki simpozij odprl red. prof. dr. Zmago Šmitek z oddelka za etnologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, ki je tudi ostal odgovorni povezovalac tisti dan na temo: Srednjevzhodne etnografije. Slišali smo dva referata: 1. *Tribe and State: the Afghan and Central Asian Example* (Gabriele Rasuly-Paleczek), v katerem je tekla beseda o odnosu med državo in plemenom. Poudarek je bil na različnih oblikah organiziranja plemena nasproti močni državi oz. njegovih strategijah preživetja: kakšna hierarhija vlada v samem plemenu (dominanca starejših nad mlajšimi), kdo lahko postane vodja plemena (karizma in starost) v Afganistanu ...

2. Drugi referat na to temo je imel naslov *Violence in the Afghan Conflict and Fieldwork in Crisis Situations*. Pierre Centlivres nas je v njem poučil, kaj mislimo s tem, ko govorimo o "nasilju" (vsakdanji izkušnji) v Afganistanu, kakšno je terensko delo v takih situacijah ...

Popoldanski delavnici je sledila uradna otvoritev z bankeom, ki so jo pospremili domači istrski muzikanti.

V torek, 15. septembra je Elke-Nicole Kappus vodila diskusijo na temo Nacionalno in transnacionalno. Slišali smo dva referata. 1. Olaf Bockhorn se je v prispevku *Who Benefits from Ethnicity?* spraševal o koristnosti in uporabnosti pojma "etnijska". Menil je, da ni enotne definicije tega pojma, ki bi ga prav lahko zamenjali s pojmom "kultura". Udeleženci simpozija so mu s številnimi argumenti ugovarjali, češ da je sam pojem popularen, razširjen po celem svetu, uveljavljen ...

2. Dan Rabinowitz se je z referatom *Nationalism and*

Transnationalism in the anthropology of the Palestinians nekoliko bolj kot drugi približal publiki, saj je z jasno in razločno izgovorjavo pokazal, da se zaveda, da večini poslušalcev angleščina ni prvi jezik. S krajšim zgodovinskim uvodom nas je seznanil z nekaj dejstvi o Palestini, kako so se vanjo na začetku XX. stoletja začeli priseljevati Židi, ki so tako po koncu druge svetovne vojne in z ustanovitvijo države Izrael (1948) popolnoma spremenili nacionalno sestavo tistih krajev. To je bil proces, v katerem so Palestinci zaradi velikega izseljevanja v sosednje arabske države postali v Izraelu *trapt minority*. Predstavil je odnos država - *trapt minority*; manjšina je statična, majhna, ima malo vpliva na politiko, sovražna država je ne obravnava enako kot druge državljane.

Popoldan smo si ogledali videofilm o Ericu J. Hobsbawmu, predstavniku skupine avantgardnih socialnih zgodovinarjev, ki je veliko vplivala na razvoj socialne zgodovine v Veliki Britaniji in drugje. V sliki in besedi nam je predstavil svoj pogled na problem nacionalizma oz. pglavitne teze, ki jih je leta 1900 že objavil v knjigi *Nations and nationalism*.

V sredo, 16. septembra je Peter Meurkens vodil program na temo: Uporaba literature v antropologiji. Slišali smo referate predstavnikov treh različnih šol (Dunaj, Zagreb, Cambridge), različnih teoretskih usmeritev in pristopov: 1. *The Sexual Life of Savages & Anthropological Science: an Authors View*, kjer je Jana Salat vzela pod drobnogled delo poljskega antropologa Bronislaw Malinowskega: *The Sexual Life of Savages* (1929), ki je nastalo na podlagi njegovega terenskega dela na Triobrijskih otokih. Malinowski je prvi uvedel v socialno antropologijo terensko delo, bil pa je tudi eden prvih antropologov, ki so bili pozorni na psihološko dimenzijo kulture in so pri delu uporabljali psihoanalizo. V tem kontekstu se je zanimal tudi za seksualno življenje majhnih, zaprtih družb na otokih.

2. *The (Mis)uses of Enchantment: Displacing the Authorities of Literary Criticism and Anthropology* je svoj referat - izčrpno poročilo o vlogi teatra v antropologiji - nasloвила Lada Čale Feldman z Inštituta za etnologijo in folkloristiko v Zagrebu.

3. V referatu z naslovom *Representing Anthropology, Blurring Genres: Zigzagging Towards a Literary Anthropology* pa je Nigel Rapport razmišljal o antropologu takole: Kaj dela antropolog? Piše, pisanje pa naredi izkušnjo smiselno. Sam Rapport uporablja pri pisanju metodo "cickakanja" med antropologijo in literaturo. Resnica je v gibanju in v tem, da postavimo skupaj stvari, ki logično ne spadajo ena k drugi. Antropologija je produkt individuov, katerih svet je sestavljen iz sveta drugih individuov. Rapportov seznam asociacij, sestavljen iz misli antropologa Leacha, fizika in kozmologa Hawkingsa, zgodovinarja Fayerabenda, pisatelja Dickenssa in drugih, je seznam, ki sega na najrazličnejša področja človekovega ustvarjanja, je pravzaprav njegov

red, primer njegovega gledanja na življenje in način pisanja antropologije.

Popoldne sta delavnico vodila njegova študenta. Prvi je eksperimentiral na račun razlike med sliko in besedo, kako se ta dva medija razlikujeta in kaj imata skupnega, kateri medij dopušča več domišljije in kdaj se skozi interpretacijo enega ali drugega pretihotapi individualizem. Drugi študent, ki je naredil nekaj raziskav v Sloveniji in na Hrvaškem, pa se je omejil na reklamne plakate s seksualno tematiko v postsocialističnih državah, na primer sun-mixove reklame "vsaka ima svoj faktor".

V četrtek, 17. septembra je izr. prof. dr. Bojan Baskar z oddelka za sociologijo Filozofske fakultete v Ljubljani vodil diskusijo na temo Istra. Tema mediteranskih in istrskih študij je bila zastopana tudi na prejšnjih štirih Mednarodnih poletnih šolah v Piranu. Namenjena sta ji bila dva referata: 1. *Slovene Istria and its Neighbourhood: Problems of Shaping of Social and Cultural Spaces*. Nato je mag. Milan Bufon s Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu govoril o Istri kot specifičnem historičnem in kulturnem območju s skupnimi karakteristikami, ki izhajajo iz tradicionalnega sožitja italijanske, hrvaške in slovenske etnične skupnosti. S pomočjo zemljevidov je prisotnim razložil burno zgodovino Istre in njeno današnjo razdeljenost med tri države - Slovenijo, Hrvaško in Italijo. Menil je, da je njihov "istrski" delež v demografskem in ozemlejskem pogledu sicer različen, a so kljub temu v vseh treh enotah prisotni vsi temeljni elementi istrske identitete. Istra je v Evropi poseben primer obmejne regije in poseben primer regionalizma. Regionalizem pomeni za mag. Bufona nacionalizem v zmanjšanem formatu.

2. *Old and New Boundaries: Everyday Life along the Croat-Slovenian Border In Istria* je svoj referat nasloвила Lidija Nikočević. Utemeljila ga je na izsledkih terenskega dela v dveh obmejnih regijah v notranjosti Istre, ki so pokazali, da je nova državna meja, ki je po razpadu SFRJ razdelila Istro na slovenski in hrvaški del, v marsičem spremenila vsakdanje življenje. Natančneje: življenje tamkajšnjih prebivalcev se odvija v tradicionalnem prostoru, vendar danes v dveh oz. treh državah, če upoštevamo še Italijo. Sorodstvene vezi in ekonomski odnosi se zaradi državne meje niso prekinili, so pa vsekakor ovirani. Pri vseh teh spremembah so vredne pozornosti tudi identiteta prebivalcev, ki je prej lokalnega kot širše nacionalnega značaja, ter zanimive osebnosti župnikov, policistov in uradnikov.

Na popoldanski delavnici se je zopet razvila burna debata ob vprašanju centra, ki bi povezoval Istro, in ob vlogi Trsta na eni in Reke na drugi strani polotoka ...

Zvečer so si udeleženci simpozija pod strokovnim vodstvom ogledali Piran in bili prijazno sprejeti pri piranskem županu.

Zadnji dan Mediteransko etnološkega simpozija, v petek 18. septembra, je mag. Borut Brumen zaključil delo z diskusijo na temo Čas v socialni antropologiji. Na

to temo smo zopet slišali dve razpravi.

1. Prvo - *Time, Death and Cosmos* - je prispeval slovenski antropolog Borut Telban, ki je po opravljenem terenskem delu na Papui v Novi Gvineji doktoriral na Avstralski nacionalni univerzi v Canberri. V poldrugem letu bivanja med tamkajšnjimi domorodci - z njimi je delal, hodil na lov, spal, jedel in dihal - se je seznanil z njihovimi kozmologijami oz. pogledi na čas, smrt in kozmos. Zanje je na primer značilen ciklični čas, medtem ko imamo mi judovsko-krščansko koncepcijo časa oz. linearni čas. V vasi Ambonwari na Papui v Novi Gvineji je torej preteklost pomembna le toliko, kolikor je prisotna v sedanjosti. Zato dr. Telban kritizira tiste, ki domorodce, kot so na primer prebivalci vasi Abonwari, opisujejo kot ljudi "zunaj časa" samo zato, ker nimajo naše (zahodnoevropske) percepcije časa.

2. V referatu *Time, Discourse and Practice* se je avtorica Heidrun Friesse v zapleteni angleščini posvetila definicijam časa, ki so jih postavili Platon, Aristotel, Hegel, Heidegger, Giddens, Durkheim, Bourdieu ter drugi filozofi, sociologi in zgodovinarji. Poslušalstvu je skušala prikazati vso zapletenost pojma čas, kar ji je tudi uspelo. V popoldanski delavnici je dodala še nekaj citatov filmskega režiserja Jima Jarmuscha, pisatelja Antoina de Saint Exupéryja itn. Diskusija je kmalu postala morda nekoliko predaletč abstraktna.

V soboto, 19. septembra so organizatorji poskrbeli za celodnevno ekskurzijo po Istri, za dobro razpoloženje pa tudi toplo poletno "mediteransko" sonce.

Simpozij je bil za študente zelo koristen. Prvič zato, ker smo dobili veliko neposrednih informacij o dogajanju v stroki. Drugič zaradi diskusij med strokovnjaki in predavatelji, ki so spremljale predavanja ter prispevale k zanimivosti srečanja. In tretjič zato, ker so bile delavnice namenjene predvsem študentom, ki so lahko potešili svojo radovednost tako, da so zastavljali različna vprašanja in s tem pripomogli k raznolikosti in enkratnosti diskusije. Na drugi strani pa so se na tem multidisciplinarnem simpoziju prav gotovo nekaj naučili tudi priznani in uveljavljeni strokovnjaki, ki se specialističnih simpozijev, če ne zadevajo področja njihovih tekočih raziskav, sploh ne udeležujejo. Zato vse pohvale organizatorjem. Mediteransko etnološkega poletnega simpozija v Piranu, Inštitutu za multikulturene raziskave in ISH - Fakulteti za podiplomski humanistični študij - oz. organizacijskemu odboru, ki so ga sestavljali red. prof. dr. Zmago Šmitek, izr. prof. dr. Bojan Baskar, asist. mag. Borut Brumen in asist. mag. Rajko Muršič.

Več o simpoziju bo mogoče prebrati v naslednji številki zbornika MESS (Mediterranean Ethnological Summer School), kjer bodo zbrani vsi prispevki predavateljev.

Marjan Drnovšek

LOUIS ADAMIČ - INTELEKTUALCI V DIASPORI

Portorož, 2. - 4. september 1998.

Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU je v spomin stote obletnice rojstva Louisa Adamiča organiziral mednarodno znanstveno konferenco, in sicer v prijetnem okolju hotelskega kompleksa Bernardin v Portorožu. S prispevki je na njej sodelovalo 28 referentov iz Slovenije in tujine, med njimi tudi predstavniki iz zamejstva in izseljenstva. Konferenca je imela velik odmev v medijih, štirinajstdnevnik *Razgledi* iz Ljubljane pa ji je posvetil pozornost z objavo nekaterih referatov (*Razgledi*, 16. 9. 1998). V Portorožu prebrani - in verjetno tudi zaradi odsotnosti referentov neprebrani - prispevki bodo objavljeni deloma v znanstveni reviji *Dve domovini/Two Homeland*, njihov večji del pa v posebnem zborniku. Prijetno delovno okolje in prisotnost udeležencev, ki jim je omenjena tema blizu po raziskovalnem interesu, je prispevala tudi k živahnim odzivanjem na referate, čeprav je marsikdaj diskusija postala celo nekoliko žolčna. Kakorkoli že, znanstveno vrednost posameznih prispevkov bo mogoče vrednotiti po njihovi objavi. V nadaljevanju poročila navajam samo nekatere refleksije na konferenco.

Že naslov znanstvenega srečanja nam nakaže programsko dvojnost, ki se je pokazala tudi v samem poteku konference. Prvi dan (s podnaslovom *Adamič in izseljenci*) je bil posvečen L. Adamiču, na Slovenskem rojenemu in v petnajstem letu starosti odidelemu v ZDA (1913), kjer se je uveljavil kot pisatelj in politik. Nedvomno ni osebnosti slovenskega rodu v ZDA, ki bi bila bolj znana in hkrati pogost predmet znanstvenih raziskav tako slovenskih raziskovalcev na obeh straneh Atlantika kot tudi raziskovalcev neslovenskega rodu. Adamičeve zasluge za razvoj etničnih študij v ZDA in hkratna njegova odmevna publicistična in politična angažiranost v času druge svetovne vojne in v letih po njej so spodbudile zanimanje za njegovo osebnost, ki jo zaznamuje še tragična smrt, ki glede načina (umor ali samomor?) ostaja nepojasnjena še danes. Med poznavalci njegovega življenja in dela najdemo strastne zagovornike in poveljevalce njegove osebnosti na eni in ostre kritike na drugi strani. To se je pokazalo tudi na konferenci v Portorožu, in moj osebni občutek je, da še ni prišel čas za realno oceno njegove osebnosti v celoti in ne samo po posameznih segmentih. Še najbolj znanstveno raziskano je njegovo literarno delo. Že leta 1981 sta mu bila posvečena dva simpozija, spomladi 1981 v Minneapolisu (ZDA) in drugi v Ljubljani. (Glej: Zbornik *Louis Adamič, Simpozij - Symposium*, Ljubljana, 16. - 18. september 1981, 409 str.) Na letošnji konferenci pa so v okviru Adamiču posvečenega dela konference sodelovali M. Jurak (Univerza v Ljubljani); Louis Adamič in Vatroslav Grill - enosmerno potovanje?, M. Kodrič